

Datum: 28. 11. 2024

Številka: 604-45/2024-2

Izveden odprti dialog na temo Kje smo in kaj nas še čaka na področju digitalne preobrazbe lokalnih skupnosti

Skupnost občin Slovenije in Združenje mestnih občin Slovenije sta v torek, 26. 11. 2024 organizirala **interaktiven spletni pogovor s strokovnjakinjami in strokovnjaki** na temo **Kje smo in kaj nas še čaka na področju digitalne preobrazbe lokalnih skupnosti?**

Sogovorniki so bili: **mag. Špela Kern**, vodja Sektorja za pospeševanje digitalne preobrazbe in **Saša Kek**, podsekretarka v Sektorju za pospeševanje digitalne preobrazbe iz Ministrstva za digitalno preobrazbo, **Flavio Fuart**, predstavnik Združenja za informatiko in telekomunikacije pri Gospodarski zbornici Slovenije, **Bogdan Česnik**, direktor RRA ROD Ajdovščina, predsednik Komisije za digitalno preobrazbo pri SOS in **mag. Tatjana Koleča**, projektna vodja v Razvojnem centru Novo mesto ter predstavnica Evropskega digitalnega inovacijskega stičišča SRC-EDIH. **Moderator dogodka** je bil **Peter Geršič**, vodja Pisarne za razvoj, MO Novo mesto, predsednik Odbora za digitalizacijo in pametna mesta pri ZMOS in član Komisije za digitalno preobrazbo pri SOS.

Uvodoma je moderator povedal, da se na področju digitalne preobrazbe lokalnih skupnosti srečujemo z mnogimi izzivi na kadrovskega področju, področju kompetenc zaposlenih, razdrobljenost občin in da obstaja razkorak med občinami, saj imamo eni strani bolj progresivne občine, na drugi strani pa so tiste, ki ne morejo slediti digitalni tranziciji, kot si jo je zamislila EU.

Zavedamo se, da je digitalna preobrazba nujnost, ker je to naša prihodnost za razvoj na področju inovacij, zelenega prehoda, v splošni konkurenčnosti države in lokalnih skupnosti. Pri tem se je potrebno vprašati, kaj lahko na tem področju naredimo skupaj, da bomo dosegli v prihodnosti razvojno razliko z dodano vrednostjo.

O izkušnjah z digitalizacijo na lokalni ravni in predlogih občin za premike na področju digitalne preobrazbe je tekel pogovor z **Bogdanom Česnikom**. Izpostavil je, da s proaktivnostjo dvigujejo stopnjo digitalizacije v občini Ajdovščini na višjo raven, saj se zavedajo, da je skrb za boljše digitalne kompetence in uvedba digitalne platforme za sodelovanje, ki omogoča občanom participacijo pri nadaljnjem razvoju občine, tudi podpora domačemu gospodarskemu razvoju.

Z digitalno platformo za sodelovanje bodo s povezovanjem različnih storitev lokalnega gospodarstva na enem mestu spodbudili krožno gospodarstvo tudi pri človeških virih in storitvenih dejavnostih.

Sogovornik je mnenja, da poteka vodenje digitalnega razvoja na ravni lokalnih skupnosti na ravni **entuzijazma**, pogreša pa sistemski pristop s strani državne ravni, saj mora ta dati jasne zakonodajne usmeritve in enotne standarde, zagotavljati vire za izgradnjo infrastrukture, nabavo strojne in programske oprema ter za izobraževanja s tega področja. Enotni standardi prav gotovo vodijo k zmanjšanju stroškov in povečanju učinkovitosti lokalne samouprave, trenutno pa temu še ni tako, saj vsaka občina rešuje to področje na svoj način s svojimi (omejenimi) resursi.

Predlog zakona o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja predvideva krepitev vloge regionalnih razvojnih agencij in morda je tudi tu priložnost za spodbujanje digitalnega razvoja (povezovanje večjih regijskih projektov, iskanje sredstev).

Fakulteta za upravo je Občini Ajdovščina podelila nagrado Premik naprej 2024 za najbolj inovativno rešitev v javni upravi za aplikacijo mAjdovščina, kar je prav gotovo primer dobre prakse. Poleg sodelovanja pri participativnem proračunu je omogočena tudi aktivna participacija občanov pri odpravi napak in okvar v občini (vsaka zaznana gre direktno k upravljalcu, vsaka taka komunikacija pa je povezana z dokumentarnim sistemom občine). Sogovornik je izpostavil, da so vedno pripravljene deliti informacije o aplikaciji zainteresirani lokalni skupnosti.

Druga sogovornica odprtega dialoga je bila **mag. Tatjana Koleča**, ki je izpostavila, da so EDIHi lokalnim skupnostim v podporo pri njihovi digitalni preobrazbi. Omogočajo jim štiri vrste podpore: usposabljanja za dvig kompetenc, uporabnost tehnologij za občine se preveri v testnem okolju, omogočijo testiranje tehnologije pred naložbo in pomagajo pri iskanju finančnih sredstev za nakup ustreznih rešitev.

Evropska komisija je vzpostavila mrežo 151 EDIHov v EU za pomoč pri digitalnem razvoju lokalnih skupnosti, podjetij, javnih in raziskovalnih inštitucij, da bi bilo uvajanje teh digitalnih rešitev, prijazno, učinkovito in uspešno.

V Sloveniji sta dve takšni Evropski digitalni inovacijski stičišči, ki sta usmerjeni v lokalne skupnosti, in sicer od leta 2022 v Mariboru in Novem mestu. Partnerji v konzorciju so digitalno napredne občine, ki lahko pomagajo ostalim občinam v Sloveniji na osnovi svojih izkušenj (MONM, Občina Ajdovščina...) ter podjetja, ki ponujajo tudi brezplačne rešitve občinam (npr. kibernetična varnost, dokumentarni sistem...). Pri zelo inovativnih rešitvah se lahko obrnejo po pomoč tudi na celotno EDIH evropsko mrežo.

EDIHi, ki jih finančno podpira tudi naše Ministrstvo za digitalno preobrazbo, lahko torej pomagajo občinam, ki so na različnih ravneh digitalne zrelosti. Tipična pot pomoči se začne z analizo digitalne zrelosti, kjer v intervjuju s ključnimi osebami na občini se tako oceni, kje so dobri in kje je potrebna pozornost v nadaljnjem razvoju, skupaj s priporočili za nadaljnje rešitve. Sogovornica je izpostavila tudi, da je čim prej potrebno začeti tudi z izobraževanji zaposlenih. EDIH-i ponujajo tudi različna testna okolja za raznovrstne tipične IT sisteme, ki jih uporabljajo lokalne skupnosti (npr. e-arhiviranje, digitalni IOT sistemi, GIS sistemi ...).

Primeri dobrih praks ostalih EDIHov v EU so npr. optimiziranje uporabe energije s platformo za spremljanje porabe energije in odpadkov v Franciji, na Švedskem so naredili digitalno platformo za trženje dogodkov in spletne rezervacije, v Italiji so razvili programsko rešitev za celovito upravljanje podatkov za urbanistično načrtovanje, naredili enotno orodje za prikaz meritev znotraj iste uprave z možnostjo primerjanja med občinami po istih kazalnikih.

Dialog je sogovornica zaključila z mislijo, da bi lahko bile lokalne skupnosti **motor in zgled digitalne preobrazbe**, pa trenutno žal še niso vse, ker so razlike med občinami prevelike. Z digitalizacijo javnih storitev se vpliva tudi na digitalno pismenost prebivalstva, prav tako pa se vzpodbuja tudi javno-zasebno partnerstvo s podjetji, ki se s tem ukvarjajo. Javna uprava je torej velik bazen priložnosti za digitalizacijo slovenske družbe.

Flavio Fuart je v nadaljevanju pogovora izpostavil priložnosti in ključne izzive za razvoj digitalnih storitev za lokalne skupnosti ter kakšna je vloga gospodarstva oziroma podjetij, ki se ukvarjajo z digitalizacijo pri tem.

Lokalne skupnosti ne obstajajo v praznem prostoru. Marsikatera občina ima digitalni razvoj v svoji viziji, poleg tega pa tudi to, da želi ustvariti kakovostno okolje za razvoj gospodarstva. Na vprašanje, kakšna pa je vloga gospodarstva pri razvoju lokalnih skupnosti, je sogovornik kot naslednjo ključno besedno zvezo odprtega dialoga izpostavil **čar Evrope za izmenjevanje izkušenj**. Poleg prostega pretoka kapitala in ljudi, je pomembno, da imamo danes tudi evropsko strategijo za podatke, ki poudarja, da je potreben tudi prost pretok podatkov, ker je družba tako bolj učinkovita.

Moderator izpostavi, da je Draghijevo poročilo opozorilo na manjko inovacij in digitalizacije in da bo brez tega težko uloviti druge globalne igralce na področju gospodarstvu. Prav tako vsaka lokalna skupnost prispeva k temu, ali sta Slovenija in Evropa konkurenčni ali ne. Sogovornik pove, da je celoten ekosistem pomemben, saj govorimo o dvojnem prehodu – digitalnem in zelenem. Pri tem je pomembno sodelovanje in izmenjava podatkov med občinami in gospodarstvom ter vsemi drugimi akterji na tem področju. Občine bi morale pri javni naročilih vključiti tudi digitalno izmenjavo podatkov npr. pri upravljanju parkirišč, avtobusnih prevozih... Občine z vključevanjem dikcij digitalizacije, z uvajanjem dostopnosti

in deljenja podatkov v podatkovnem prostoru v javna naročila povečujejo transparentnost in učinkovitost, s tem pa postanejo tudi motor digitalnega razvoja. Pri tem pa imajo na drugi strani tudi podjetja priložnost za razvoj inovativnih storitev, s tem pa povečujejo svojo konkurenčnost. Ko se sprejmejo standardi in protokoli na tem področju, je to velika dodana vrednost za vse, tudi za manjše občine, saj so vstopni stroški za gospodarstvo nižji, zato je tudi začetni vložek za občine nižji.

Izpostavil je tudi dober slovenski koncept javno zasebnih partnerstev, ki ga v Sloveniji precej dobro poznamo zaradi energetske sanacije, ki bi se lahko morda kot zanimiv model uvedel tudi na področju digitalizacije.

V naslednjih dveh letih je potrebno za hitrejši digitalni prehod izgraditi manjkajočo infrastrukturo, **dvigniti kompetence kadrov**, prilagoditi aktualnim spremembam izobraževalne programe od OŠ naprej ter implementirati mikrodokazila (za neko delovno mesto ni nujna diploma npr. iz računalništva, ampak set kompetenc).

Ključni poudarki pogovora s predstavnicama Ministrstva za digitalno preobrazbo so bili, kakšna je vloga ministrstva pri razvoju digitalnih storitev za lokalne skupnosti, kako daleč so s pripravo krovnega zakona za razvoj digitalizacije, katere državne storitve oz. gradniki so na voljo občinam ipd.

Mag. Špela Kern je izpostavila, da je cilj digitalne preobrazbe zagotoviti kakovost življenja državljanov. Na ta način pridobimo vsi, saj se stroški znižujejo, omogočajo se dodatne storitve za državljane, pridobijo tudi podjetja (dvig konkurenčnosti), raziskovalne institucije, s tem pa tudi država kot celota. Priložnosti je zelo veliko – brez digitalne preobrazbe občin tudi digitalne preobrazbe družbe ne bo. Z uvajanjem pametnih storitev se upravljanje storitev optimizira in uvede boljše načrtovanje (okolje, urbanizem).

MDP omogoča finančne podpore za izgradnjo infrastrukture (GOŠO 6), odprte mobilne baze postaje, na voljo pa so tudi izobraževanja in digitalne javne storitve za državljane. Podatki kažejo, da je osnovna digitalna pismenost državljanov pod EU povprečjem, kar je potrebno izboljšati. Srečujemo pa se tudi s pomanjkanjem IT strokovnjakov. Področja, ki jih je potrebno izboljšati, so zelo kompleksna, zato je potreben sistemski pristop. Kar se kadrovske težave tiče, razmišljajo o prekvalifikacijah, o dodatnih usposabljanjih obstoječih kadrov ter o uvajanju uporabe mikro dokazil. Predstavila je tudi nekatere gradnike (SI-PASS za avtentikacijo, elektronsko vročanje,...).

Saša Kek je povedala, da na nek način razmišljajo o nadaljevanju neizvedenega projekta vzpostavljanje oblaka za lokalne skupnosti ROLS (pred časom ni bil izveden zaradi časovne izvedbe, pomanjkanja finančnih sredstev, raznolikost občin in nekaterih drugih dejavnikov),

ki so ga v dialogu z občinami prilagodili. Izvedlo naj bi se skupno javno naročilo MDP in zainteresiranih občin (zagotovile bi sredstva v manjšem obsegu poleg kohezijskih sredstev, ki so na voljo). Narediti nameravajo predhodno analizo, koliko občin bi bilo zainteresiranih za takšno sodelovanje.

Še enkrat je sogovornica izpostavila, da delajo na naslednjih ključnih projektih: postavitev infrastrukture, oblikovanje vsebin na oblaku, ki bodo na voljo občinam, vzpostavitev gradnikov države, ki se prilagodijo potrebam občin, strokovne podlage za vzpostavitev nacionalnega podatkovnega prostora za pametne skupnosti (izmenjava podatkov za načrtovanje v občinah).

Gre za velik miselni preskok v smislu, da razmišljajo o tem, kaj vse je možno narediti za lokalne skupnosti, saj je očitno, da je težko pričakovati od občin, da se bodo same združevale v skupne projekte na področju digitalnega razvoja. So pa pred nami veliki izzivi za vse sodelujoče.

Kar pa se tiče krovnega zakona o razvoju digitalizacije, se zavedajo, da je to pomembna pravna podlaga za učinkovito delo na lokalni in državni ravni, saj lahko javne inštitucije delajo le to, kar jim zakon predpisuje.

Moderator se je na koncu zahvalil vsem sogovornikom za sodelovanje in za zanimiv pogovor. Vsekakor bo potrebno za digitalni razvoj veliko systemskega entuzijazma, da bodo lokalne skupnosti postale motor in zgled za digitalno preobrazbo družbe ob podpori usposobljenega kadra in EU, ki nudi možnost izmenjave izkušenj in finančno podporo s skupnim ciljem doseči učinkovit digitalni in zeleni razvoj.

Pripravila: mag. Karmen Štumberger